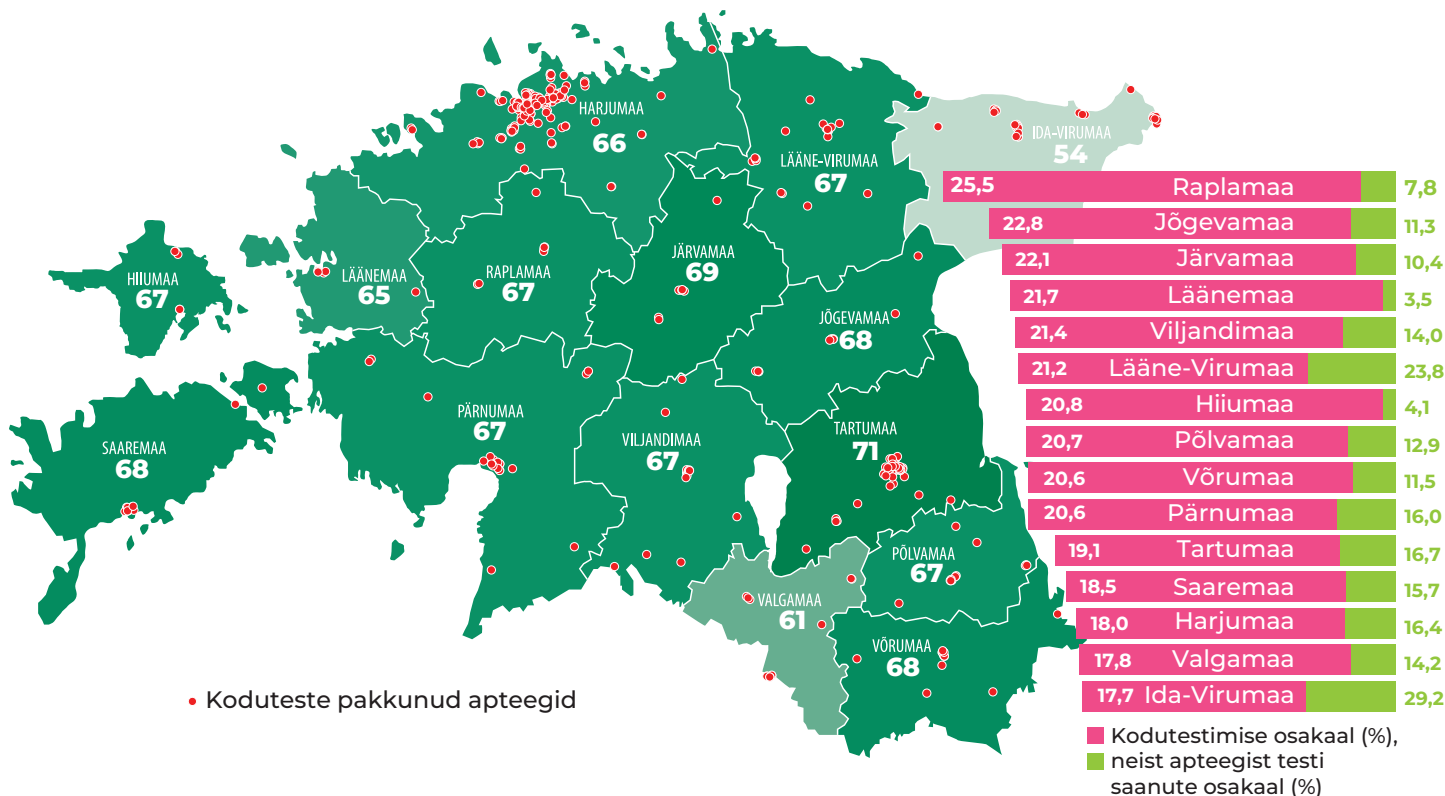

HPV kodutestide pakkumine apteekides üle Eesti 2025

HPV kodutesti kättesaadavus on veelgi laienenud – lisaks veebist tellimise võimalusele pakutakse koduteste nüüd apteekides üle Eesti. See annab naistele rohkem paindlikkust valida endale sobiv viis sõeluuringus osalemiseks ning aitab jõuda nende inimesteni, kellel võib olla keeruline tervishoiuasutust külastada või veebist kodutesti tellida. Kodutesti laiem kättesaadavus toetab sõeluuringus osalemist ja aitab muuta vähiennetust tõhusamaks.

HPV kodutestide pakkumine laienes kõigi maakondade apteekidesse

- ▶ 2025. aastal pakkusid koduteste 389 apteeki üle Eesti augustist kuni detsembri lõpuni (**vt joonis 1**). 2025.aasta sihtrühma kodutestide proove võttis labor analüüsimiseks vastu 31. jaanuarini 2026.
- ▶ Apteegist saadud kodutesti proovi oli võimalik laborisse saata kas Omniva pakiautomaadi kaudu või tavapostiga.
- ▶ Emakakaelavähi sõeluuringu teavitusi saadeti SMSi, e-kirja ja tavapostiga ja tulemustest teavitati osalejaid personaalselt nende eelistatud suhtluskanali kaudu, samuti edastas labor tulemuse Terviseportaali.
- ▶ Tagasisideankeediga hinnati naiste rahulolu apteegis saadud nõustamisega, kaardistati teabeallikad, mille kaudu jõuti infoni apteekides pakutavate kodutestide kohta, ning koguti tagasisidet ja ettepanekuid teenuse korralduse parandamiseks.

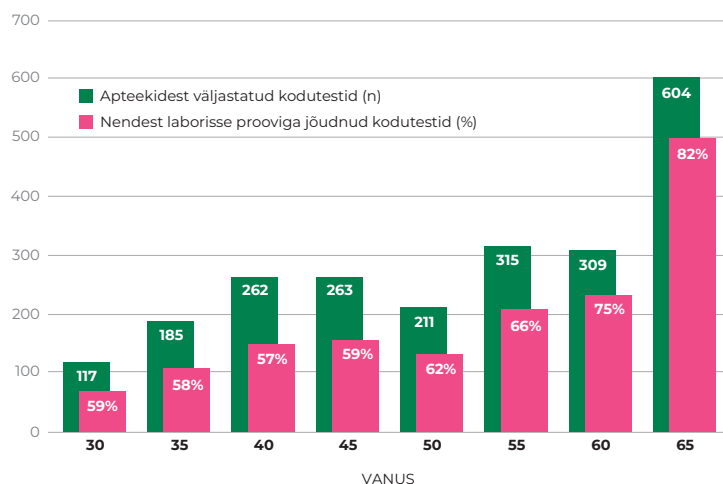

Joonis 1. Emakakaelavähi sõeluuringu maakondlik osalusmäär, kodutestimise osakaal ning apteegist testi saanute osakaal, 2025.

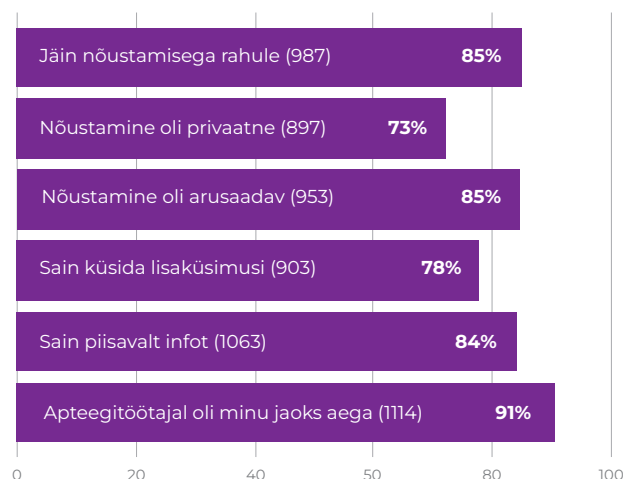
Iga kuues sõeluuringuks kodutesti valinud naine sai testi apteegist

- ▶ Emakakaelavähi sõeluuringus osales 2025. aastal 65,2% kutsututest, ületades eelneva aasta osalusmäära 0,5 protsendipunkti võrra. Kodutesti eelistas ligi 9300 naist ja iga kuues kodutesti kasutanu sai selle apteegist.
- ▶ Kokku väljastati apteekidest 2267 kodutesti, millest 68,3% ehk 1547 proovi jõudis laborisse analüüsimiseks.
- ▶ Suurim osa kodutestidest väljastati 65-aastastele naistele (27%). Ka laborisse jõudnud proovidega testide määr oli kõrgeim vanemates vanuserühmades, ulatudes 60-aastaste seas 74% ning 65-aastaste seas 82%-ni (vt joonis 2).
- ▶ Täidetud tagasisideankeedi saatis koos prooviga 1496 naist. Kodutesti apteegist kättesaadavuse kohta saadi kõige enam infot apteegitöötajatelt (üle 600 märkimise), millele järgnesid internet (335 märkimist) ja sõeluuringu kutse (300 märkimist). Lisaks nimetati infoallikatena apteekide infomaterjale, tervishoiutöötajaid, sõpru ja pereliikmeid, terviseportaali, TAI kodulehte ning muid kanaleid.
- ▶ Apteegis läbiviidud nõustamisega jäi rahule küsimusele vastanutest 85% (vt joonis 3)
- ▶ 1365 naist nõustus, et praegused kodutesti proovi laborisse saatmise viisid (valik: Omniva pakiautomaat või tavapost) on piisavad.

Kuigi enamik vastanutest on rahul praeguste võimalustega kodutesti proovi laborisse saatmiseks, oleks lisavõimalusest viia proov apteeki huvitatud 46% vastanutest. Seda põhjendati peamiselt mugavuse, lihtsuse, kiiruse ja suurema kindlustundega ning apteegi läheduse ja lisainfo saamise võimalusega. 54% vastanutest ei olnud apteeki tagastamise võimalusest huvitatud, tuues põhjuseks postiteenuse privaatsuse ja mugavuse, piisavad olemasolevad lahendused ning pakiautomaatide ja postkastide hea kättesaadavuse ja paindlikkuse.

Joonis 2. Apteekidest väljastatud kodutestid ja laborisse prooviga jõudnud testide määr vanuse järgi.

Joonis 3. Apteegis saadud nõustamise erinevate aspektide hindamine: väidetega nõustunute osakaal.

2026. aastal jätkub kodutestide pakkumine apteekides üle Eesti ning ühtlasi jätkuvad ettevalmistused teenuse lõplikuks integreerimiseks sõeluuringusüsteemi.

2026. aastal kaitses Eda Pärn Tartu Ülikoolis rakendusliku käitumisteaduse magistritöö teemal „HPV kodutestide pakkumine Eesti apteekides: probleemikaardistus ja lahendusettepanekud apteekrite toetamiseks“

Töö keskendus HPV kodutestide pakkumisele Eesti apteekides ning sellele, kuidas toetada apteekreid kodutestide aktiivsel pakkumisel ja lühinõustamisel.

Töös esile kerkinud probleemkohad:

- ▶ klient ei pruugi enne apteegikülastust teada, et tal on õigus tasuta HPV kodutestile, mistõttu võib teema algamine jääda täielikult apteekri kanda;
- ▶ apteekrid vajavad praktilist tuge, kuidas tundlikku teemat loomulikult, delikaatselt ja lühidalt sõnastada;
- ▶ apteekritel puudub sageli tagasiside selle kohta, mis saab pärast testi väljastamist edasi, kas test jõuab prooviga laborisse ja milline on apteegikanali tegelik mõju.

Sellest lähtudes pakuti välja kolm praktilist lahendussuunda:

- ▶ tugevdada sihtrühma eelkommunikatsiooni enne apteegikülastust;
- ▶ luua apteekritele tugipakett koos soovituslike sõnastuste, korduma kippuvate küsimuste ja selge töövooga;
- ▶ anda apteekidele regulaarset koondtagasisidet apteekidest väljastatud ja prooviga laborisse jõudnud testide kohta.

Töö peamine järeldus

Apteegikanali toimivus ei sõltu üksnes testide füüsilisest kättesaadavusest. Oluline on kogu klienditeekond: kas sihtrühma kuuluv inimene teab võimalusest, kas apteeker oskab testi sobival hetkel pakkuda ning kas klient saab piisavalt selge info, et test kodus ära teha ja proov laborisse saata.

Kokkuvõte

Apteegid võivad olla HPV kodutestimise laiendamisel oluline kanal, kuid selle potentsiaali kasutamiseks vajavad apteekrid selget infot, praktilisi töövahendeid ja nähtavat tagasisidet oma rolli mõjust.